

TASVIRIY SAN'ATNING METODIKASI VA UMUMIY QOIDLARI

Adhamova Oltinoy Rafiqjon qizi

*Andijon davlat Universitetining Pedagogika Instituti**Tasviriy sanat va muhandislik grafikasi yonalishi 2 bosqich talabasi*

Annatsiya: Ushbu maqola «Tasviriy san'at metodikasi» fanining maqsad va vazifalari, ilmiy tadqiqot bosqichi va metodlari, mashg'ulotlarning mazmuni va metodikasi, sinfdan tashqari ishlar mazmuni kabi masalalar o'z aksini topganligi haqida.

Kalit so'zlar: Milliy san'at, o'quv materiallari, san'at sirlari, amaliy mashg'ulotlar, takomillashtirish.

Kirish: Tasviriy san'at fani bo'yicha yuqori malakali mutaxassislar tayyorlashda «Tasviriy san'at metodikasi» maktablarda o'rganiladigan maxsus o'quv fanlardan biri bo'lib, u bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini tasviriy san'atdan amaliy mashg'ulotlarda metodik jihatdan tayyorgarligini takomillashtirishning muhim omilidir. Bu nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarni badiiy-kasbiy bilimni, malaka va mahoratini shakllantirishga hamda ularni maktab o'quvchilari va pedagogika ta'lim-tarbiya berish jarayonida qo'llashga va o'rgatishga qaratilgan.

Asosiy qism: Tasviriy va amaliy san'at o'qituvchilarini shakllantirish uchun bu sohadagi barcha amaliy hamda nazariy bilimlar ta'lim sifatida zarur. Bular, asosan, qalamtasvir, rangtasvir, kompozitsiya, amaliy bezak san'ati, haykaltaroshlik, san'at tarixi va eng asosiysi, bu bilimlarni o'rgatishning metodik asoslarini egallash hisoblanadi. Ta'lim mazmunidagi bu bilimlarni egallash vositasida bo'lajak o'qituvchi o'z sohasining ustasi bo'libgina qolmasdan, balki ana shu san'at sirlarini o'quvchi va yoshlarga ulasha olish malakasiga ega bo'ladi. Tasviriy, amaliy san'at ta'limi va tarbiyasi mazmunida milliy san'at merosimiz bilan birgalikda umum badiiy ta'limshunosligi va uslubiyatiga tayanish lozim. Yosh pedagog tayyorlashda ta'lim mazmunining muhim yo'nalishlari, umum badiiy va milliy an'analariing ustuvorligiga amal qilishi darkor. o'qitishning asosiy talablari uchun zaruriy shartlar esa tasviriy va amaliy san'at sirlarini o'zlashtirish bilan birga o'quvchi va yoshlarga har jihatdan o'rgata olish usullarini egallashdir. Ushbu o'quv qo'llanma pedagogika maktab o'quvchilari uchun mo'ljallangan bo'lib, «Tasviriy san'at metodikasi» fanining o'quv dasturi asosida yozilgan. Mazkur o'quv qo'llanmada «Tasviriy san'at metodikasi» fanidan nazariy va amaliy mashg'ulotlar vazifasini tayyorlash va uni bajarish bilan bog'liq bo'lgan masalalar yoritiladi. Qo'llanmani tayyorlashda fanning namunaviy dasturi va ko'rsatmalariga, shuningdek, ko'p yillik tajribaga asoslandik.

Metodika ta'lim -tarbiya jarayonida o'qituvchining o'quvchilar bilan ishlash usullarining, mazmunining xususiyatlarini qarab chiqadi. Ma'lumki, o'qitish jarayonida xilma-xil metodlar qo'llaniladi. Bu yerda ta'lim usuli, o'quv materiallarining joylashishi (o'quv rejasi, dasturi), ta'lim tamoyillari va o'qu-tarbiyaviy ishlarining umumiy maqsad va vazifalari eng muhim ahamiyatga egadir.

«Metodika» so'zining ma'nosi, avvalo, ta'lim va tarbiyadagi samarali usullarining majmuyi hisoblanadi. Tasviriy san'at metodikasi oldida pedagogika fanining tarmog'i sifatida quyidagi vazifalar turadi:

1. Tasviriy san'at metodikasining aniq maqsadlari va uning fan sifatida bilim berish hamda tarbiyaviy ahamiyatini aniqlash.
2. Tasviriy san'at metodikasining mazmuni va tuzilishini aniqlash.
3. O'quvchilarning chuqur bilim, ko'nikma va malakalarini egallashda eng samarali uslub, vosita va shakllarini ishlab chiqishi.
4. O'quvchilarning bilim olish jarayonini kuzatish va tadqiqot ishlarini olib borish. Tasviriy san'at metodlari deganda, o'qituvchining o'quvchilar bilan ishlash usullari natijasida o'quv materiallarini yaxshi bilib olish darajasiga erishish va o'zlashtirish darajasining oshirilishi nazarda tutiladi. Har bir o'qitish metodlari o'quvchilar egallashi lozim bo'lgan bilimlar mazmuni (hajmi)ga monand tarzda ta'lim maqsadiga, o'quvchilarning yosh va fiziologik xususiyatlariga bog'liq. O'qitish usuli – bu ta'lim-tarbiyaning alohida qismlari hisoblanib, ularning yig'indisi o'qitish metodlariga kiradi.

Xulosa: O'rgatish san'ati amaliy mashg'ulotlar mobaynida uzoq ijodiy mehnat orqali egallanadi. Demak, tasviriy san'at metodikasi –pedagogika ilmida o'quvchilarni tasviriy san'atga o'rgatish mazmuni, vazifa va metodlarini aniqlovchi, ijodiy ishlaridagi oqilona usullarni o'rganuvchi, ta'lim-tarbiyaning maqsad va vazifalariga tayangan holda samarali o'quv jarayonini tashkil etuvchi, shakl va yo'llarini tadqiq etuvchi sohasidir. Tasviriy san'at metodikasi o'qitish metodikasining boshqa sohalari kabi umumiy va xususiylarga ajratiladi.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. N. Abdullayev. San'at tarixi. 2 jildli, 1-jild, T., 1986.
2. B.Z. Azimova. Natyurizmning tuzilish va tasvirlash. T., «O'qituvchi», 1984.
3. B.Z. Azimova. Badiiy-grafika fakultetida kurs ishi bajarish yuzasidan metodik tavsiyalar. T., 1989.
4. S. Abdirasilov. Tasviriy san'at o'qitish metodikasidan amaliy mashg'ulotlarini bajarish. T., 1996.
5. S. Abdirasilov. Tasviriy san'at atamalari. T., 2003.
6. S. Abdirasilov, N. Tolipov. Rangtasvir. T., «Bilim», 2005.
7. B. Boymetov, S. Abdirasilov. Chizmatasvir. T., G'ulistan nomidagi nashriyat, 2004.